

‘Duurzaamheid vergt een andere economie’

Wat doe je op een regenachtige winteravond? Je staat bijvoorbeeld voor je boekenkast. Aldus deed Jan Jonker, hoogleraar Duurzaam Ondernemen aan de Radboud Universiteit Nijmegen, in de winter van 2010. Kijk dáár: het Brundtland-rapport ‘Our Common Future’ uit 1987. ‘Da’s alweer 25 jaar oud’, realiseerde hij zich. Inmiddels waren de ontwikkelingen voortgeschreden. Tijd voor een update.

Jan Oosting

Projectleider Duurzaamheid van de HAN

‘Crowdsourcing is kennis delen, desnoods samen met de concurrent’

Harry Vos

Zelfstandig professional Leren en ontwikkeling

‘Crowdsourcing kan krachtig zijn’

‘Leer een vak vanuit het perspectief van duurzaam beheer’

Herschrijven was het devies, liefst als een document dat een beweging in gang zet. Maar voor zo’n groot project waren helpers nodig. Op advies van zijn studenten gooide Jonker het plan in de openheid, op de sociale netwerken Twitter en Facebook. Zes weken later al moest hij de inschrijving sluiten; de teller stond op vierhonderd deelnemers. Iedereen stelde vrijwillig tachtig uur van zijn tijd beschikbaar voor de update van het rapport.

Doordrenkt

Twee van die vrijwilligers zijn Jan Oosting, projectleider Duurzaamheid van de HAN, en Harry Vos, zelfstandig professional ‘Leren en ontwikkeling’. Zij werden ‘maatjes’ in de deelgroep Leren waarvan Oosting de trekker was. In totaal waren er negentien deelgroepen.

Vos en Oosting vinden dat leren en duurzaamheid nauw verbonden zijn. ‘Ons advies is om het thema duurzaamheid al op de basisschool centraal te stellen. Het onderwijs zou ermee doordrenkt moeten zijn. Een kind dat een muziek-instrument bespeelt, zou moeten weten hoe en waarvan het is gemaakt. Het moet leren wat er allemaal nodig is om een boterham op zijn bord te krijgen. Mensen kunnen alleen duurzaam leven als ze over kennis beschikken. Dat voorkomt dat we afhankelijk worden van wéér een eindige energiebron, al is het dan een andere.’

Onbestendigheid

Onderdeel van deelproject Leren was een congres met de centrale vraag: ‘Als jij minister van Onderwijs was, hoe zou je het onderwijs inrichten, gegeven het feit dat leerprocessen over 25 jaar waarschijnlijk anders zullen zijn?’ Die vraag is lastig te beantwoorden. Immers, wie dacht 25 jaar geleden aan zaken als blogs en cocreatie? Wel voorspelbaar is de toenemende complexiteit van de wereld. Onbestendigheid is troef. Maar maak daar maar eens beleid op. Oosting: ‘Je kunt leerlingen en studenten er alleen maar op voorbereiden dat verandering de enige constante is. Voor duurzaamheid is dus innovatie nodig. Denk aan een andere manier van omgaan met energie, met grondstoffen. Denk aan een andere economie die niet steeds sneller geld maakt door *leverage*, hefboomwerking. Het lijkt nu nog onmogelijk. Tom Poes, verzin een list!’

- **Het was tijd voor een update van het Brundtland rapport 'Our Common Future'.**
- **400 vrijwilligers werkten daaraan, onder meer in de deelgroep Leren.**
- **Het onderwijs moet doordrenkt zijn van duurzaamheid.**

Paaseiland

Onderwijs moet zich dus richten op de ontwikkeling van creativiteit en talent in een steeds andere context. Vos: 'Hanteer die onbestendigheid als thema en beperk vakonderwijs niet tot techniek, maar betrek er de voorwaarde - een duurzaam beheer van de aarde - bij. Een student Architectuur moet zich bij het kiezen van materialen afvragen of die er over 25 jaar nóg zijn. Leer een vak vanuit dat perspectief. De toekomst ligt in onze eigen handen. We moeten het met elkaar doen, anders wordt de aarde wellicht één groot uitgestorven Paaseiland, eenzaam draaiend om de zon, met de overwoekerde resten van wat eens beschaving was.'

Worstelen

Vos en Oosting zijn enthousiast over het gebruik van social media voor de update van het Brundtland rapport. In drie maanden tijd schreef de deelgroep haar document. Maar het was soms worstelen, geeft Oosting aan. 'Crowdsourcing kan krachtig zijn', vindt Vos. 'Tenminste, als je het aandurft om de aanvankelijke fase van chaos te accepteren. Vervolgens heb je leiderschap nodig om richting te geven en te faciliteren. Ik denk dat de deelgroep Leren een belangrijke bijdrage levert aan duurzaamheid. Je kunt pas echt progressie maken als je open staat voor andere opties en vakgebieden

Ten goede en ten kwade

Jan Oosting en Harry Vos geven voorbeelden van veranderingen sinds het Brundtland-rapport verscheen. Ten goede: Het begrip 'duurzame ontwikkeling' en het besef dat we slechts één aarde hebben, heeft voet aan de grond gekregen. Dat heeft op plaatsen ertoe geleid dat het milieu is verbeterd. Wie had 25 jaar geleden gedacht dat je in de Amsterdamse grachten kon zwemmen?

Ten kwade: We hadden afgelopen jaren de kringloop moeten sluiten. Daar zijn we niet voor alle grondstoffen in geslaagd. In een eeuw tijd jagen we alle gedurende miljarden jaren in de aardkorst opgeslagen fossiele brandstoffen en fosfaten erdoorheen. Onze inzameling van plastic is goed bedoeld maar dat plastic krijgt slechts een herkansing als berrmpaaltje. Vervolgens eindigt het toch in een brandoven. We doen aan *downcycling*, waar *upcycling* tot volwaardige grondstof nodig is.

dan die van jezelf. En precies dat is de kracht van crowdsourcing.' Oosting: 'Crowdsourcing is een nieuwe vorm van leren. Het is kennis delen, desnoods samen met de concurrent. Noem het *coöpetition*. Kennis zit overal.'

Nog niet af

Het boek 'Duurzaam Denken en Doen' verscheen in 2011 (ISBN 9789013090086). En het verhaal krijgt mogelijk nog een vervolg. Jan Oosting is inmiddels met één van de initiatiefnemers van de Brundtland-update, Kevin Rijke, in gesprek om de uitkomsten van zijn boek te vertalen naar materiaal voor het voortgezet onderwijs. En dat is ook de strekking van het overleg dat Oosting voert met de Faculteit Educatie. 'Je kunt duurzaamheid in het onderwijs inbrengen, bijvoorbeeld door het zeer duurzame gebouw erbij te betrekken waarin deze faculteit gehuisvest gaat worden en dat momenteel in aanbouw is. Of door basisscholen uit te nodigen en die te laten rondleiden door de Pabo-studenten.'

www.han.nl/duurzaamheid
www.ourcommonfuture.nl
jan.oosting@interstudie-ndo.nl
harryvos@vooranderen.nl